
УДК 378.036

Олег БОГДАНЮК,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький

Людмила РОМАНИШИНА,
доктор педагогічних наук, професор,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
м. Хмельницький

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-КІНОЛОГІВ

Одним із сучасних загальнонаукових підходів до освітнього процесу є компетентнісний підхід. Було визначено, що поняття компетентності передбачає набір знань, умінь, навичок і досвіду фахівця, що дозволяє виконувати функції, які запрограмовані для даної спеціальності. Основою майбутньої професії офіцера-кінолога є: здійснення керівництва кінологічною службою; уміння планувати заходи, організовувати контроль щодо підготовки та використання кінологів та службових собак в охороні кордону; тактично грамотно й ефективно застосовувати кінологів зі службовими собаками для пошуку і виявлення контрабанди, людей, знання методики вироблення умовних рефлексів на прийомах загального та спеціального дресирування, що покладено в основу професійної компетентності.

Ключові слова: майбутні офіцери-кінологи, компетентнісний підхід, компетенція, компетентність, професійна компетентність, специфічні компетенції.

© Олег Богданюк, Людмила Романишина

Постановка проблеми у загальному вигляді. Серед загальнонаукових підходів до навчального процесу значна увага приділяється компетентнісному підходу. Не є винятком і підготовка майбутніх офіцерів-кінологів. Це пов'язано з потребою у формуванні професійної компетентності майбутніх офіцерів-кінологів, що обумовлено воєнними подіями. Підготовка майбутніх офіцерів-кінологів до професійної діяльності активізується розвитком їх пізнавальної активності, професійних якостей, творчого потенціалу, підвищенням професійної компетентності. Було визначено, що поняття компетентності передбачає набір знань, умінь, навичок і досвіду фахівця, що дозволяє виконувати функції, які запрограмовані для даної спеціальності.

Проблему компетентнісного підходу, професійної компетентності детально розглянуто в працях науковців І. Богданова, О. Овчарук та ін. Але недостатньо розглянуто питання про формування професійної компетентності майбутніх офіцерів. Тому **метою статті** ми обрали розгляд можливості використання компетентнісного підходу в підготовці майбутніх офіцерів-кінологів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливе значення, з позиції компетентнісного підходу, мають: знання, уміння, професійно значущі якості, які впливають на успішність підготовки майбутніх офіцерів-кінологів. Такий підхід у підготовці майбутніх офіцерів-кінологів базується на ОПП підготовки офіцерів, упровадженні інноваційних військово-освітніх технологій, форм, методів навчання для підвищення готовності майбутніх офіцерів [4].

Як вказано у працях Ю. Лісніченка, компетентнісний підхід до підготовки майбутніх офіцерів у процесі вивчення фахових дисциплін передбачає:

спрямованість освітньо-виховного процесу на сучасні вимоги розвитку військової освіти, визначення обсягу і змісту навчання майбутніх офіцерів, упровадження цілісної системи підготовки майбутніх офіцерів відповідно до освітніх стандартів вищої військової освіти;

підвищення якості підготовки військових фахівців на основі системної організації військової освіти, цілісності методології викладання, на-

---

укової обґрунтованості педагогічних принципів, покладених в основу процесу формування професійної компетентності майбутніх офіцерів;

формування професійного фахівця, здатного продуктивно вирішувати складні питання військово-професійної діяльності з особистісно-професійним зростанням рівня самовдосконалення;

зорієнтованість освітньо-кваліфікаційних вимог компетентності майбутніх офіцерів на рівень освіти світових розвинених країн та інтеграції розвитку військової освіти з орієнтацією на загальноєвропейський і світовий освітній простір [5].

Перевага цього підходу полягає у створенні умов для поєднання компетентнісного і традиційного навчання, що особливо важливо для військової системи освіти, яка підпорядкована певним стандартам, статуту.

Упровадження компетентнісного підходу в навчальний процес забезпечується:

реальними умовами виконання професійних військових завдань з урахуванням умов, особливостей поставлених завдань і наявними можливостями їх відтворення під час освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах;

системним та інтеграційним формуванням функціональних умінь майбутнього офіцера з оновлення змісту, форм і методів професійно-зорієнтованого навчання та використанням інноваційних технологій навчання і координацією навчально-виховної діяльності майбутнього фахівця;

виконанням навчально-дослідницьких завдань професійно-військового типу, що пов'язані з опануванням знань, умінь і навичок до майбутньої професійної діяльності [4].

Компетентнісний підхід забезпечує реалізацію основ майбутньої професії офіцера-кінолога: здійснення керівництва кінологічною службою; уміння планувати заходи, організувати контроль щодо підготовки та використання кінологів і службових собак в охороні кордону; тактично грамотно та ефективно застосовувати кінологів зі службовими собаками для пошуку й виявлення людини, наркотичних (вибухових) речовин, тютюну у транспортних засобах, вантажах, ручному багажі пасажирів, будівлях та приміщеннях, на ділянці місцево-

---

сті; знання заходів безпеки при поводженні зі службовими собаками, знання методики вироблення умовних рефлексів на прийомах загального та спеціального дресирування за періодами; знання фізіологічних основ поведінки і дресирування собак, основних закономірностей вищої нервової діяльності собак; знання основ будови і функцій організму собаки й уміння методично послідовно і технічно правильно виконувати прийоми загального і спеціального дресирування службових собак, що закладається з першого року навчання. Такі вміння та навички вдосконалюються протягом усього періоду навчання. Проте без належної підготовки до професійної діяльності неможливо вважати випускника таким, що може розпочати самостійну професійну діяльність у сучасних умовах інтеграції України у світовий та євроатлантичний простір [2].

На основі компетентнісного підходу виділяють такі поняття, як компетентність, компетенція і професійна компетентність. Набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвиткові ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Виділено базові компетентності майбутнього фахівця: прийняття активної життєвої і професійної позиції; орієнтація на соціальне і професійне самовизначення і самореалізацію; освоєння основних соціальних навичок, практичних умінь у галузі економіки і соціальних стосунків; здатність входження в глобалізований світ, у відкрите інформаційне співтовариство; толерантність, уміння вести діалог, шукати і знаходити змістовні компроміси; досягнення сучасного загальнокультурного рівня; правова культура. Поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, які спрямовані на досягнення встановлених стандартів у професійній галузі або певній діяльності [7].

Основою сучасного освітнього процесу визнано базові компетентності майбутнього фахівця:

прийняття активної життєвої та професійної позиції;

відповідальність за власне благополуччя і за стан суспільства. здатність до самоорганізації;

орієнтацію на соціальне і професійне самовизначення і самореалізацію;

освоєння основних соціальних навичок, практичних умінь у галузі економіки і соціальних стосунків;

здатність входження в глобалізований світ, у відкрите інформаційне співтовариство;

толерантність, уміння вести діалог, шукати і знаходити змістовні компроміси;

досягнення сучасного загальнокультурного рівня;

правову культуру.

Крім компетентності, у літературних джерелах розглядають і поняття компетенції. Нам імponує визначення В. Яковенка, який під компетенцією стосовно військових кадрів розуміє загальну здатність, що базується на знаннях і досвіді, визначати, оцінювати, установлювати причинно-наслідкові зв'язки й адекватно впливати на певну сукупність явищ [8]. Розвиток і формування компетенцій майбутнього офіцера-кінолога нерозривно пов'язані зі змістом підготовки у Національній академії Державної прикордонної служби України, яка має забезпечити його високоефективну професійну діяльність.

На основі компетентнісного підходу виділено специфічні компетенції майбутнього офіцера-кінолога, які пов'язані з особливостями його професійної діяльності, забезпечуючи професійну діяльність у нових політичних, соціально-економічних, соціокультурних, інформаційно-технологічних і духовних умовах.

Серед визначених понять нас найбільше цікавить професійна компетентність. Наші дослідження показали, що базові складові професійної компетентності повинні закладатися на початковому етапі навчання, щоб курсанти мали уявлення про специфіку своєї майбутньої професії і вимоги до них як майбутніх офіцерів-кінологів.

Однак більшість дослідників дотримуються думки, що компетенція:

а) стосується особистості;

б) не зводиться до знань, умінь і навичок;

в) може бути сформована і діагностована у спеціально організованій діяльності.

Поняття “професійна компетентність” І. Богданова розглядає як сукупність знань і вмінь; обсяг навичок виконання професійних завдань; комплекс особистісних якостей, зокрема професійно значущих; вектор професіоналізації; єдність теоретичної та практичної готовності до праці; здатність здійснювати складні види культуровідповідної діяльності тощо [1].

Найбільше відповідає нашому дослідженню визначення професійної компетентності, яке подано у працях О. Євсюкова [3]. За його баченням, це поняття включає професійно-особистісну, соціально значущу якісну характеристику майбутнього офіцера, його інтегративні властивості, що орієнтовані на неперервне самовдосконалення, самоосвіту, виступають фактором успішності його військово-професійної діяльності.

У працях дослідників подано взаємозв'язок між професійною компетентністю майбутніх офіцерів та принципами навчання:

- а) єдність навчання і виховання;
- б) цілеспрямованість;
- в) мотивація;
- г) практичність;
- д) реальність;
- е) наступність [6].

У працях Ю. Лісніченка показано, що професійна компетентність майбутніх офіцерів впливає на поглиблення професійних знань, умінь і навичок за рахунок:

найбільш ефективних методик і технологій навчання за визначеними фаховими програмами, принципами, підходами;

фахової практичної підготовки під час військових навчань, тактико-стройових і тактичних занять, командно-штабних тренувань, комплексно-спеціальних і показових навчань [4; 5].

Висновок. Компетентнісний підхід забезпечує формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-кінологів, що сприяє підвищенню якості підготовки військових фахівців.

Список використаної літератури

1. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Інна Михайлівна Богданова; Інститут педагогіки АПН України. – К., 1999. – 392 с.
2. Богданюк О. Д. Проблема формування професійних умінь і навичок у майбутніх кінологів / О. Д. Богданюк // Збірник наукових праць № 36. Частина II. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2007. – С. 59–61.
3. Євсюков О. Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Олександр Феліксович Євсюков; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2006. – 172 арк., с. 87.
4. Лісніченко Ю. М. Особливості та структура підготовки майбутніх офіцерів у процесі вивчення фахових дисциплін / Юрій Лісніченко // Науковий вісник Чернівецького університету ; наук. ред. І. С. Руснак – Чернівці : Чернівецький національний ун-т, 2014. – Вип. 716 : Педагогіка та психологія. – С. 107–112.
5. Лісніченко Ю. М. Теоретичні основи підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін / Юрій Михайлович Лісніченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота ; голов. ред. І. В. Козубовська – Ужгород : Вид-во УжНУ “Говерла”, 2013. – Вип. 29. – С. 90–94.
6. Маслій О. М. Формування фахової компетентності майбутніх офіцерів тилу у сфері військово-економічної логістики : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Олег Миколайович Маслій; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2011. – 174 с.
7. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу : стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека освітньої політики / за ред. О. В. Овчарук. – К. : К. І. С., 2004. – С. 6–15.
8. Яковенко В. Л. Основні компетенції офіцера в контексті Державної програми розвитку Збройних Сил України / В. Л. Яковенко // Військова освіта : зб. наук. пр. – К., 2002. – № 10. – С. 218–223.

Богданюк О., Романишина Л. **Компетентностный подход к подготовке будущих офицеров-кинологов**

Одним из современных общенаучных подходов к образовательному процессу является компетентностный подход. Было определено, что понятие компетентность предполагает набор знаний, умений, навыков и опыта специалиста, позволяет выполнять функции, которые запрограммированы для данной специальности. Основой будущей профессии офицера-кинолога являются: осуществление руководства кинологической службой; умение планировать мероприятия, организовывать контроль по подготовке и использованию кинологов и служебных собак в охране границы; тактически грамотное и эффективное применение кинологов со служебными собаками для поиска и обнаружения различных предметов и людей; знание методики выработки условных рефлексов на приемах общей и специальной дрессировки, что положено в основу профессиональной компетентности.

Ключевые слова: *будущие офицеры-кинологи, компетентностный подход, компетенция, компетентность, профессиональная компетентность, специфические компетенции.*

Bogdaniuk O., Romanyshyna L. **Competence approach to the training of future officers, dog handlers**

The competence approach is one of present day's general scientific approaches to the educational process. The training of future officer – cynologists is not the exception. The demand for the professional competence formation of future officer – cynologists has arisen due to the military events on the territory of Donbass region. The future officer – cynologists training for professional activity is related to the development of future specialists' cognitive activity, their professional skills, creativity and purposeful professional competence. It has been proved, that the notion of competence presupposes a set of specialist's knowledge, skills and experience, which enables to perform functions that are programmed for the specialty.

The basic competences of future specialist have been distinguished: the acceptance of active life and professional positions; the focus on social and

---

professional self-determination and self-realization; mastering of basic social skills, practical skills in economics and social relationships; the ability of entering into the globalized world, in open informational community; tolerance, ability to conduct a dialogue, to seek and find meaningful compromises; the achievements of modern general cultural level; legal culture.

The specific competences of future officer – cynologist, that are related to the peculiar features of his professional activity, providing professional activities in new political, socio-economical, socio-cultural, information and technological as well as spiritual conditions, have been pointed out on the basis of competence approach.

A special role is given to professional competence, emphasizing that it is not the knowledge and skills, as they are, but the very ability to use them, as well as personal qualities which are necessary to achieve the desired result in a specific workplace in the peculiar working environment.

Keywords: *future officers, dog handlers, competence approach, competence, competence, professional competence, specific competence.*